

אפילו מת אחר חצות שהבן מביאו לפסח – לא יביאנו לבדו, שאין שוחטים על האונן בפני עצמו שמה לא יוכל לאכול ויבוא הבשר לידי פסול, אלא מצטרף עם אחרים (כדלעיל צא. ול"ק ברש"י יתכן שהאוננים מביאים בפני עצמן לאחר חצות).

לא היה בנו ממונה עמו – יביאנו לשם שלמים [בט"ז ולא בט"ו] – כמאן דאמר נדרים ונדבות אינם קרבים ביום טוב. ובי"ד אינו יכול להקריב קרבן – שהרי אונן הוא]. ולמאן דאמר יש דיחוי בבעלי חיים (כסתם מתניתין, וכדעת רבי יהודה. וכן סובר רבי יוחנן. ע' יומא שם ועוד), אם מת לאחר חצות וגם לא היה גוסס בחצות (רב שריא) – נדחה הקרבן מהקרבה וירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים (רב אשי). ואולם אם הפריש הבהמה לאחר חצות – למאן דאמר 'חצות קבע' אין כאן דיחוי וייקרב שלמים (רבינא). הרמב"ם (ק"פ ד,ה) פסק שאפילו מת לאחר חצות לא נדחה הקרבן מהקרבה אלא יקרב שלמים.

דף צח

קפא. מה דין הפסח שנתערב בזבחים אחרים?

הפסח שנתערב בזבחים – כולם ירעו עד שיסתאבו, ויימכרו, ויביא בדמי היפה שבהם לכל קרבן. כגון פסח עולה ואשם שנתערבו והיה היפה שבהם שוה סלע; מביא שלש סלעים, נוטל אחת ואומר: העולה, היכן שהיא נמצאת תהא מחוללת על סלע זו. ויקח בסלע זו עולה. ונוטל סלע שניה ואומר כל מקום שהוא האשם יתא מחולל על סלע זה, ומביא בו אשם. וכן בסלע השלישי יביא פסח – בזמנו. ולאחר הפסח – שלמים (רש"י).

א. משמע שאי אפשר להביא פסח לשנה הבאה מדמי הפסח. ויש לפרש הטעם מפני שכבר נתחייב להביא בהם שלמים כדין מותר הפסח, ושוב אי אפשר אח"כ להביא פסח, שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (עפ"י שפת אמת).

ב. יש מי שכתב שלדעת הסובר בעלי חיים נידחים, יש להביא בדמי הפסח עולת נדבה (עפ"י תוי"ט – לפי גירסה אחת בראשונים במפריש נקבה לפסחו, שהדמים לנדבה). ויש מי שחולק מפני שהתערובת אינה נחשבת דיחוי גמור לדחות הדמים מיעודם (עפ"י צ"ח).

נתערב הפסח בבכורות [והרי הבכור שוה בסדר עבודתו לפסח]; רבי שמעון אומר: אם מנויי הפסח הזה הם חבורת כהנים – יאכלוהו. ומבואר בגמרא שחכמים אוסרים מפני שממעט בזמן אכילת הבכור ועלול להביא קדשים לבית הפסול, אלא ימתין עד שיוממו ויביא בהמה בדמי שמינה ויאמר, הפסח היכן שהוא נמצא – יתחלל עליה, ותיקרב זו שלמים כדין מותר הפסח. והבהמות שנתערבו יאכלו בתורת בכור בעל מום [שאינן נשחט ונמכר באטליז ולא נשקל בליטרא. ולפי שאין פדיון לבכור בעל מום אי אפשר למכרם ולהביא בדמיהם פסח ובכור].

א. בדומה לכך כשנתערב הפסח בבהמת מעשר; לדברי רבי שמעון יאכלו שתיהן בלילה כפסח. וחכמים אומרים שתיהן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר (עפ"י תוספתא קרבנות ח,ד).
ב. הלכה כחכמים (רמב"ם קרבן פסח ד,ה; פסוה"מ ו).

דפים צח – צט

קפב. מה הדין במקרים הבאים?

- א. חבורה שאבד פסחה, והלך אחד מהם לבקשו ומצא ושחט, והם שחטו פסח אחר.
- ב. כמה חבורות שנתערבו פסחיהם.
- ג. שני אנשים שנתערבו פסחיהם.

א. חבורה שאבד פסחה, והלך אחד לבקש אחריו ומצאו ושחטו, וגם הם שחטו אחר; אם לא אמרו זה לזה דבר, הוא אוכל ממה ששחט והם אוכלים ממה ששחטו, ואין משנה מי נשחט ראשון.

אף על פי שהיה בלבם שישחוט כל אחד על חברו, או שהיו שם רמיזות דברים שאומדן הדעת בהם שכל אחד שימציא ישחוט על חברו – הואיל ולא פירשו ולא אמרו זה לזה כלום, אינם אחראים זה לזה (רמב"ם קרבן פסח ג,ו).

אמרו לו: צא ובקש ושחט עלינו; אם שלו נשחט ראשון – כולם אוכלים משלו (ושלהם פסול ויצא לבית השריפה מיד, ואין צריך עיבור צורה. צ"ח). אם שלהם נשחט ראשון – הוא אוכל משלו והם אוכלים משלהם, שהרי בשחיטתם חזרו בהם ומשכו ידיהם מן האבוד. ספק מי נשחט ראשון – הוא אוכל משלו והם אינם אוכלים כלום, ושלהם יצא לבית השריפה (בבוקר יום ט"ו. צ"ח) מפני הספק. ופטורים מפסח שני.

לא אמרו לו כלום אלא הוא אמר להם אם אחרתי צאו ושחטו עלי; אם שלהם נשחט ראשון – הוא והם אוכלים משלהם. שלו נשחט ראשון – הוא אוכל משלו והם אוכלים משלהם. ספק – הם אוכלים משלהם והוא אינו אוכל כלל, ושלו יצא לבית השריפה ופטור מפסח שני.

אמר להם ואמרו לו – אוכלים כולם מן הראשון. ספק מי ראשון – שניהם יוצאים לבית השריפה.

באופן זה שניהם פטורים מפסח שני (רש"י ורמב"ם). ואילו הצ"ח צידד שחייבים (ע"ש).

ויש מי שכתב שבמקרה זה, אם שחטו בבת אחת – זורק הדם מאיזה שירצה, כדין מפריש שני קרבנות לאחריות (עפ"י רא"מ הורביץ). אולם ברמב"ם (ג,ו) מפורש שאין חילוק בדבר.

ב. כמה חבורות שנתערבו פסחיהם; תמשוך כל חבורה טלה אחד, אחד מכל חבורה יבוא אצל כל חבורה וחבורה, כך שעל כל טלה יהא לפחות אדם אחד מכל חבורה. כל בני חבורה יאמרו לפני כל אחד שבא מחבורה אחרת: אם שלנו הוא הפסח הזה – ידיך משוכות משלך ונמנית על שלנו, ואם שלך הוא הפסח הזה – ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלך, ואחר כך שוחטים.

ולמה עושים כן? מפני שאי אפשר להניח הפסח ללא מנויים, הלכך אין יכולים כל בני חבורה להימשך מפסחם ואחר כך יתמנו עליו אחרים, כי אז נמצא עומד ללא מנויים.

ולדברי רבי יהודה [וכן דייקו ממשנתנו], צריך שיהא קיים על הפסח אחד מבני חבורה ראשונה דוקא, הלכך חמש חבורות שיש באחת מהן ארבעה אנשים, אין להם תקנה זו שהרי נמצא פסח אחד שאפשר שלא נשאר בו אפילו אחד מחבורה ראשונה שלו.

נראה מלשון רש"י שאדם שיש לו פסח, יכול לומר לחברו הריני ממנה אותך על פסחי ואני מושך ידו ממנו בבת אחת – שאין זה מניח את הפסח ללא בעלים. אבל בחבורות שנתערבו פסחיהם אי אפשר לעשות כן מפני שכאן צריך שיחולו בבת אחת שתי המשכות ושני מינויים ואי אפשר לו להיות מנוי אלא אם כן משך מקודם, שאין נמנים על שתי פסחים כאחד (עפ"י חזון איש קכד. ע"ש).

ג. שני אנשים שנתערבו פסחיהם; כל אחד מושך לו טלה לעצמו, וממנה כל אחד אדם מן השוק על פסחו כדי שיהיו כאן שתי חבורות, ואחר כך אחד מהם בא לו אצל הפסח השני וכן אחד מן השני בא לו אצל זה, ומתנה כל אחד עם חברו שבא לו מהחבורה השניה, אם שלי הוא פסח זה – ידיך משוכות משלך ונמנית על שלי, ואם שלך הוא פסח זה – ידי משוכות משלי ונמנית על שלך. [ואף לרבי יהודה המצריך שיהא אחד מבני חבורה ראשונה קיים, מודה כאן שמועיל כמבואר בסמוך].

אפילו מת אחר חצות שהבן מביאו לפסח – לא יביאנו לבדו, שאין שוחטים על האונן בפני עצמו שמה לא יוכל לאכול ויבוא הבשר לידי פסול, אלא מצטרף עם אחרים (כדלעיל צא. ול"ק ברש"י יתכן שהאוננים מביאים בפני עצמן לאחר חצות).

לא היה בנו ממונה עמו – יביאנו לשם שלמים [בט"ז ולא בט"ו] – כמאן דאמר נדרים ונדבות אינם קרבים ביום טוב. ובי"ד אינו יכול להקריב קרבן – שהרי אונן הוא]. ולמאן דאמר יש דיחוי בבעלי חיים (כסתם מתניתין, וכדעת רבי יהודה. וכן סובר רבי יוחנן. ע' יומא שם ועוד), אם מת לאחר חצות וגם לא היה גוסס בחצות (רב שריא) – נדחה הקרבן מהקרבה וירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים (רב אשי). ואולם אם הפריש הבהמה לאחר חצות – למאן דאמר 'חצות קבע' אין כאן דיחוי וייקרב שלמים (רבינא). הרמב"ם (ק"פ ד,ה) פסק שאפילו מת לאחר חצות לא נדחה הקרבן מהקרבה אלא יקרב שלמים.

דף צח

קפא. מה דין הפסח שנתערב בזבחים אחרים?

הפסח שנתערב בזבחים – כולם ירעו עד שיסתאבו, ויימכרו, ויביא בדמי היפה שבהם לכל קרבן. כגון פסח עולה ואשם שנתערבו והיה היפה שבהם שוה סלע; מביא שלש סלעים, נוטל אחת ואומר: העולה, היכן שהיא נמצאת תהא מחוללת על סלע זו. ויקח בסלע זו עולה. ונוטל סלע שניה ואומר כל מקום שהוא האשם יהא מחולל על סלע זה, ומביא בו אשם. וכן בסלע השלישי יביא פסח – בזמנו. ולאחר הפסח – שלמים (רש"י).

א. משמע שאי אפשר להביא פסח לשנה הבאה מדמי הפסח. ויש לפרש הטעם מפני שכבר נתחייב להביא בהם שלמים כדין מותר הפסח, ושוב אי אפשר אח"כ להביא פסח, שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (עפ"י שפת אמת).

ב. יש מי שכתב שלדעת הסובר בעלי חיים נידחים, יש להביא בדמי הפסח עולת נדבה (עפ"י תוי"ט – לפי גירסה אחת בראשונים במפריש נקבה לפסחו, שהדמים לנדבה). ויש מי שחולק מפני שהתערובת אינה נחשבת דיחוי גמור לדחות הדמים מיעודם (עפ"י צ"ח).

נתערב הפסח בבכורות [והרי הבכור שוה בסדר עבודתו לפסח]; רבי שמעון אומר: אם מנויי הפסח הזה הם חבורת כהנים – יאכלוהו. ומבואר בגמרא שחכמים אוסרים מפני שממעט בזמן אכילת הבכור ועלול להביא קדשים לבית הפסול, אלא ימתין עד שיוממו ויביא בהמה בדמי שמינה ויאמר, הפסח היכן שהוא נמצא – יתחלל עליה, ותיקרב זו שלמים כדין מותר הפסח. והבהמות שנתערבו יאכלו בתורת בכור בעל מום [שאינן נשחט ונמכר באטליז ולא נשקל בליטרא. ולפי שאין פדיון לבכור בעל מום אי אפשר למכרם ולהביא בדמיהם פסח ובכור].

א. בדומה לכך כשנתערב הפסח בבהמת מעשר; לדברי רבי שמעון יאכלו שתיהן בלילה כפסח. וחכמים אומרים שתיהן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר (עפ"י תוספתא קרבנות ח,ד).
ב. הלכה כחכמים (רמב"ם קרבן פסח ד,ה; פסוה"מ ו).

דפים צח – צט

קפב. מה הדין במקרים הבאים?

- א. חבורה שאבד פסחה, והלך אחד מהם לבקשו ומצא ושחט, והם שחטו פסח אחר.
ב. כמה חבורות שנתערבו פסחיהם.
ג. שני אנשים שנתערבו פסחיהם.

א. חבורה שאבד פסחה, והלך אחד לבקש אחריו ומצאו ושחטו, וגם הם שחטו אחר; אם לא אמרו זה לזה דבר, הוא אוכל ממה ששחט והם אוכלים ממה ששחטו, ואין משנה מי נשחט ראשון.

אף על פי שהיה בלבם שישחוט כל אחד על חברו, או שהיו שם רמיזות דברים שאומדן הדעת בהם שכל אחד שימציא ישחוט על חברו – הואיל ולא פירשו ולא אמרו זה לזה כלום, אינם אחראים זה לזה (רמב"ם קרבן פסח ג,ו).

אמרו לו: צא ובקש ושחט עלינו; אם שלו נשחט ראשון – כולם אוכלים משלו (ושלהם פסול ויצא לבית השריפה מיד, ואין צריך עיבור צורה. צ"ח). אם שלהם נשחט ראשון – הוא אוכל משלו והם אוכלים משלהם, שהרי בשחיטתם חזרו בהם ומשכו ידיהם מן האבוד. ספק מי נשחט ראשון – הוא אוכל משלו והם אינם אוכלים כלום, ושלהם יצא לבית השריפה (בבוקר יום ט"ו. צ"ח) מפני הספק. ופטורים מפסח שני.

לא אמרו לו כלום אלא הוא אמר להם אם אחרתי צאו ושחטו עלי; אם שלהם נשחט ראשון – הוא והם אוכלים משלהם. שלו נשחט ראשון – הוא אוכל משלו והם אוכלים משלהם. ספק – הם אוכלים משלהם והוא אינו אוכל כלל, ושלו יצא לבית השריפה ופטור מפסח שני.

אמר להם ואמרו לו – אוכלים כולם מן הראשון. ספק מי ראשון – שניהם יוצאים לבית השריפה.

באופן זה שניהם פטורים מפסח שני (רש"י ורמב"ם). ואילו הצ"ח צידד שחייבים (ע"ש).

ויש מי שכתב שבמקרה זה, אם שחטו בבת אחת – זורק הדם מאיזה שירצה, כדין מפריש שני קרבנות לאחריות (עפ"י רא"מ הורביץ). אולם ברמב"ם (ג,ו) מפורש שאין חילוק בדבר.

ב. כמה חבורות שנתערבו פסחיהם; תמשוך כל חבורה טלה אחד, אחד מכל חבורה יבוא אצל כל חבורה וחבורה, כך שעל כל טלה יהא לפחות אדם אחד מכל חבורה. כל בני חבורה יאמרו לפני כל אחד שבא מחבורה אחרת: אם שלנו הוא הפסח הזה – ידיך משוכות משלך ונמנית על שלנו, ואם שלך הוא הפסח הזה – ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלך, ואחר כך שוחטים.

ולמה עושים כן? מפני שאי אפשר להניח הפסח ללא מנויים, הלכך אין יכולים כל בני חבורה להימשך מפסחם ואחר כך יתמנו עליו אחרים, כי אז נמצא עומד ללא מנויים.

ולדברי רבי יהודה [וכן דייקו ממשנתנו], צריך שיהא קיים על הפסח אחד מבני חבורה ראשונה דוקא, הלכך חמש חבורות שיש באחת מהן ארבעה אנשים, אין להם תקנה זו שהרי נמצא פסח אחד שאפשר שלא נשאר בו אפילו אחד מחבורה ראשונה שלו.

נראה מלשון רש"י שאדם שיש לו פסח, יכול לומר לחברו הריני ממנה אותך על פסחי ואני מושך ידו ממנו בבת אחת – שאין זה מניח את הפסח ללא בעלים. אבל בחבורות שנתערבו פסחיהם אי אפשר לעשות כן מפני שכאן צריך שיחולו בבת אחת שתי המשכות ושני מינויים ואי אפשר לו להיות מנוי אלא אם כן משך מקודם, שאין נמנים על שתי פסחים כאחד (עפ"י חזון איש קכד. ע"ש).

ג. שני אנשים שנתערבו פסחיהם; כל אחד מושך לו טלה לעצמו, וממנה כל אחד אדם מן השוק על פסחו כדי שיהיו כאן שתי חבורות, ואחר כך אחד מהם בא לו אצל הפסח השני וכן אחד מן השני בא לו אצל זה, ומתנה כל אחד עם חברו שבא לו מהחבורה השניה, אם שלי הוא פסח זה – ידיך משוכות משלך ונמנית על שלי, ואם שלך הוא פסח זה – ידי משוכות משלי ונמנית על שלך. [ואף לרבי יהודה המצריך שיהא אחד מבני חבורה ראשונה קיים, מודה כאן שמועיל כמבואר בסמוך].